

I. N. 7.
DISSERTATIO
DE

VERO SIGNO
CAINI,
IN
SODALITIO PEREGRINATIONIS
INVENIENDO,

Cujus
PARTEM PRIOREM,
Consent. Ampliff. Ord. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,
PRÆSIDE

LAURENTIO O.
LEFREN,

L. L. O. O. & Græc. Prof. Reg. & Ord.

Publicæ censuræ subicit

GUSTAVUS DAN. MONTINUS,

Austro-Fennus,

Die XL Decembris Anni MDCCLXXIII.

L. H. Q. S.

A B O Æ,

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

S:Æ R:Æ M:TIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,
NOBILISSIMO DOMINO,

D: NO **HENRICO**
HASSEL,

Regiæ Cancellariæ *Consiliario*,
Regiæ Academiae Aboënsis *Seniori*
Ac Eloquentiæ *Professori Ordinario*,

MÆCENATI OPTIMO.

SUMME REVERENDO

D: NO **MAG. JACOBO**

S. S. Theol. *Professori Regio*,

MÆCENATI

In pignus gratissimi animi ob plurima in se colla-
cum maxime seria veræ, perpetuæque felicitatis

NOBILISSIMI,

LONGUE

NOMINUM

Cultor de-

GUSTAVUS DANIEL

VIRO
SUMME REVERENDO ATQUE MAGNIFICO,
D. NO DOCT. JACOBO
GADOLIN,

Regiæ Academiæ Aboënsis h. t. *Rectori,*
S. S. Theologiæ *Professori* Ordinario,
Ecclesiæ Fennicæ ad Templ. Cathedr. *Pastori,*
Et Reg. Acad. Scient. Holm. *Membro,*

MÆCENATI OPTIMO.

ATQUE CELEBERRIMO VIRO,

HARTMAN,

Et Ecclesiæ Pijkiensis *Pastori,*

OPTIMO

ta beneficia, hunc qualemcunque ingenii sui fructum,
adpecatione, pie consecratum optat.

MAGNIFICI,
CELEBERRIMORUM
VESTRORUM

votissimus

MONTINUS.

VIRO Plurimum Reverendo atque Clarissimo,
D. no SAMUELI MONTINO,

Sacellano in Pijkis Meritissimo,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Quem Tibi, Parens Optime, hic consecro tenerum ingenū factum; is duplici se nomine Tuum esse, quo decet pietatis motu ac sensu fatetur. Ex Tuo enim filio profectus, Tuis ipsius impensis in lucem jam prodit. Quo igitur me vultu intueri & adfectu prosequi soles, eo se suscipias, enixe pretatur. Quamvis enim se videri non velit ex numero eorum, qui ex singulis scripturae verbis nescio quae prodegia & portenta extorquenda judicant, vere tamen pius est, utpote qui aeternos divinae sapientiae thesauros cernuus odoratur, ex iisque perpetua pietatis nutrimenta latus haurit. Cum vero adhuc immaturus sit, & etiam animo Tua ad limina properat, ut quae ad ulteriorem sui educationem desiderat adjumenta, Tuo ex benivolentia repetere liceat. Interea ipse gratissimo animo innumera adgnosco beneficia, quibus me ab ipsis indecunis quam propensissime mactare voluisti. Cum vero nihil penes me esse sentiam, quo Paternum Tuum adfectum demereri queam, die ac nocte DEUM O. M. ardentissimis venerabor suspiriis, velit Divina sua gratia efficere, ut quod Te dudum premere coepit onus senectutis, id quamdiutissime alacris ac hilaris sustineas, nec prius nostris ex ulnis ac oculis eripiaris, quam ad ultimum vitae humanae terminum progressus, ad caelestia atria haud aliter evales, ac ii solent, quibus vero Christianismo nihil unquam carius, nihil dulcius, nihil suavius fuit. Sic prolixiori animo, quam eloquio optat rogetque

INDULGENTISSIMI PARENTIS

Obedientissimus Filius
GUSTAVUS D. MONTINUS.

PRÆFATIO.

Quemadmodum iniquam produnt animum, qui in Scriptura interpretanda omnem versionum auctoritatem insuper habent, eamque tam quoque deserunt, eam idoneam sequendi causam adesse constat; ita angusti ingenii suspicionem suo merito incurrere videntur, qui quoties dicti alicujus Biblici novam planeque aliam animadvertunt translationem, quam vel antiquiorum vel recentiorum in scriptis viderunt; toties haud aliter, ac visis spectris, exhorrescunt, & rationi & religioni bellum illatum illico clamantes. Nostro enim judicio, potius laudandum, quam vituperandum videtur institutum, si quis magno labore & multo sudore id agit, ut locorum difficilium veras & bonas inveniat interpretationes. Hoc certe perfoassimum habemus, neque rationi adversam esse operam eorum, qui verum indagare, indagatum confirmare & confirmatum inculcare satagunt, neque religioni inimicum esse consilium eorum, qui bono animo & sano judicio ad verum verbi divini sensum tum eruendum, tum demonstrandum incumbunt, etiamsi ea grassentur via, quam pigritia, ut salebrosam, imperitia, ut periculosam, & superstitio, ut exitiosam traducit. Quis vero unquam vitio vertet venatori veritatis, sicubi, eam in trivis non inveniens, omnibus quandoque ducibus nuncium mittat

A

mittat & sententia nulli antea nec cogitata, nec calcata ingrediatur, ut tandem cum Archimede letum illud evenia exclamare possit. Non equidem ignoro, quam splendidum præjudicium veritati parere soleat perpetuus interpretum consensus, cum de sensu Scripturæ queritur, sed hoc simul sentio, nihil ideo verum haberi debere, quod multis hominibus persuasum, sed quod firmis rationibus superstructam invenitur. Sæpe enim accidit, ut interpretes interpretem describat, non cognitis, nedum expensis argumentorum ponderibus, quibus Dux reliquorum inductus fuerit, ut hanc, non alium interparendi modum sequeretur. Quod si igitur hic aut ignorantia, aut oscitantia erraverit, quid aliud sunt multa nomina eandem versionem tuentium Interpretum, quam magna caterva eundem errorem errantium viatorum? Quemadmodum hos deferere & veriores inquirere transitum cuique integrum habetur, ita, illis valere iussis, latentem veritatem, qua unquam via inveniri possit, investigare nemini interdictum est. Cum vero multe & variae sint causæ, cur verum semper videre nequeant interpretes, quantocunque denum ingenii vel lumine, vel acamine emineant, tum haud scio, an ulla alia toties seduxerit species veri, quoties nimis splendor frequentiorum significationum certorum vocabulorum rariore eorum notiones occultaverit. Nam ut Phæbus, simulac ortus fuerit, ignes extinguit minores, ita hæ ab illis opinione sæpius adeo obscurari solent, ut vix oculis armatis videri possint. Si exemplum huiusmodi obscuræ cognitionis cognoscere desideras, illud suppeditare poterit vox *Gen. Cap. IV. Com. 15.* occurrens. Adeo enim oculos & animos interpretum perstrinxit nimis nitor frequentioris ipsius significationis, qua signum valet, ut hoc loco de alia, quæ verior & optior esset, ne cogitare quidem potuerint. Hinc mirum non est, si omnes deinde Commentatores non id egerint, ut latentem vocis notionem eruerent, sed veterem errorem, variis explicationibus additis, mitiga-

rent,

rent, ut speciem tandem veritatis mentiri posset. Quod si igitur obscuri adeo vocabuli veriolem notionem investigare valuerimus, nemo nobis vitio vertere debet, quod nec ipsa quidem canities erroris silentium nobis imponere potuit. Atque ita, Lector benevole, quid nobis tentandum susceperimus, vides; qua autem industria hoc prestare valuerimus, id tuo nunc iudicio publice aestimandum, qua decet modestia deferimus, id unum rogantes, ut, si minus tibi in argumento elaborando felices fuisse videamur, innocuum tamen conatum & ingenuum veritatis studium agnoscas.

§. I.

Verbis Textus adductis celebriores versiones subiungit.

Prius igitur, quam proprius ad institutum progredi possimus, tum Textum loci Hebraum, tum celebriores ipsius versiones describere necessarium putamus. Textus vero sic habet: וַיִּשָּׂם יְהוָה לְקַיִן אֶת הָאֵת לְכַתִּי הַכּוֹרֶת חַוָּה - חַוָּה. Hunc Textum interpretes Orientales non tam transtulisse, quam descripsisse videntur, cum vocem אֶת, in qua cardo totius quæstionis vertitur, iisdem fere litteris expresserint, nulla alia mutatione facta, quam quæ ex indole dialectorum pendet. Illis igitur missis, celebriores tantum Europæas adducemus. Harum agmen ducet Græca τῶν ο quæ sic reddit; καὶ ἐθετο κύε, ὁ θεὸς σημεῖον τῷ καὶ τῇ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα ἐμψύκοντα αὐτόν. Latina vero vulgata: Posuit Dominus in Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum. LUTHERI: Und der Herr macht ein Zeichen an Cain, daß ihn niemand erschläge wer ihn fände. Svecana: Och HERREN satte et teken på Cain, at hvilkten som hållt bonom

honori fame, flulle iſte ſiſt honori iſt. Fennica: *Ja HERa pani merkin Kainiſu, ettei kengän händä tappais, joca hänen löytäis.* Danica: *Saa ſatte HEDren Kain et tegn, at ingen ſkulde iſtåſſa ham, ſom ham fandt.* Nova Germanica Muſtr. J. D. MICHAELIS: *Und er Zeichnete ihn aus, daß ihn alles was ihn antraf nicht tödte.* Plures interpretes hic eo minus neceſſe habemus cumulare, quod eandem transferendi rationem ſequuntur ceteri, quotquot adire potuimus. Verſiones certe Gallica, Anglicana & Belgica notionem ſigni ſequuntur, ut de ceteris nihil moneam.

§. II.

Præſtantiores quoque Commentatores hoc loco nihil niſi ſignum vidiffe, idque variis modis explicuiſe, obſervat.

Quod de celebrioribus Interpretibus jam obſervavimus, id de præſtantioribus quoque Commentatoribus recte obſervamus. Quotquot enim nobis conſulere licuit, ii omnes adeo unanimiter notioni *ſigni*, aut *mira-culi* inhærent, ut vix unum aut alterum, invenire potuerimus, qui de ulla alia vocis ſignificatione cogitaverit. (a) Quantum vero difficultatis adferat adplicatio utriusque huius ſignificationis, id vel exinde adparet, quod quamvis in multas & varias ſe vertant formas, vix tamen tolerabilem rei explicationem excludere valeant. Hinc ut quiſque maximo tum ingenii lumine, tum iudicii acumine pollet, ita minime ſe perſpicere fatetur, (b) quid tandem rei ſit, quod hic nomine נִיִּין venire creditur, cæteris adeo diverſas adferentibus conjecturas, ut
quot

quot capita, tot fere sensus sint. (c) Alii hoc signum *extra*, alii *intra* ipsum Cainum quarunt, sed quidquid utrique inveniunt, id dubium & incertum est, minimeque ejusmodi, ut regidum & severum sustinere queat examen. Quomodo Judæi in signo Caini determinando versati sint, non opus est, ut multis ostendam, cum quilibet, cui notus sit genius gentis, facile intelligat, nihil fere, nisi portenta & prodigia, in eorum commentatoribus aspariturum. (d) Hinc speciminis loco idtullisse sufficiat commentum Rabbi Salomonis, quem vulgo Jarchi adpellant. Hic enim cum sibi in memoriam revocasset, elementa litterarum in scriptis Hebræorum grammaticis nomine נתיב venire, statim paratam habebat insulsam hanc conjecturam, fronti Caini inscriptam fuisse litteram ex nomine vel Jehovah, vel fratricidæ desumptam. Alii fuisse putant, litteram נ, cujus nomen signum valet & ex qua incipit vocabulum Hebræum, quod poenitentiam denotat. Pluribus hujusmodi speciminibus chartam deperdere nolumus. Ad Christianos igitur pergimus. Qui *extra* ipsum Cainum hoc signum quarunt, ii certum aliquod *miraculum* Caino factum fuisse sciscunt, sed quale demum fuerit, id penitus ignorant. (e) Nec mirum, cum Moses non dicat, & res ipsa nullum aliud fundamentum habeat, quam quod vox נח in aliis Scripturæ locis notionem miraculi tueretur, id quod re vera nihil aliud est, quam a baculo ad angulum concludere. Succedant, qui *intra* ipsam Caini substantiam situm putant signum, de quo quæstio est. Hi, quamvis homicidam a capite ad calcem lustrent, nunc cutis, nunc cordis, nunc singulorum membrorum conditionem explorantes, nihil tamen signi inveniunt, quod huic quidem Textui sine formidine oppositi adplicare possunt. Alii, ad formulam ויפלו פניו

com. 5. adtendentes, hoc signum in *torvo vultu & truculento adspectu* Caini se invenisse putant: Alii ad voces *כין עין* com. 12. respicientes, illud in *pavore mentis ac tremore capitis, totiusque corporis* ponunt: Alii, pensitato colloquio, quod Cainus cum DEO habuisse narratur, com. 3. 4. 5. in quo animum desperatione plenum prodit, idem signum inveniunt in *paroxysmo melancholico, vel horrenda mania*, quâ toties vexatum putant Cainum, quoties nova terroris materia vetera conscientia vulnera refricaret.

(a) Sunt tamen, quod postea didicimus, apud Eben Esram, qui signum interpretantur canem, quem ei a DEO datum sciscunt, ut vel semper præcurreret ad ostendendam viam, quam tutus ingredi posset: vel vigil dormienti adstaret suoque latratu moneret, ut sibi a feris atque hominibus cavaret. Vide Dissert. sub præsidio Cel. O. Calsii Anno 1713 Upsalia de signo Caini editam, pag. 5. §. IV.

(b) Hoc in numero sunt B. Lutherus, Clarius, Sixtinus ab Amama, Junius, Drufius, Piscator, Hier. Prado, Fesselius, Vorstius, & O. Celsius, vir, si quis alius harum rerum gnarus. Confer Dissert. modo citatam.

(c) Qui dubitat, is evolvere poterit cel. Pfeifferi Dubia Vexata pag. m. 24. L. Capellum in Notis Crit. ad h. l. Jo. Adam. Osiandrum ad h. l. & alios.

(d) Huc pertinet Abba Jose, qui in Zennor. cornu comminiscitur e fronte Caini enatum q. d. cornu ferit ille, caveto!

(e) Interim non desunt, qui conjecturis & incertissimis & insulsissimis indulgere, quam ignorantiam fateri gloriosius ducunt. Sic R. Juda DEUM putat colloquentem cum Caino in ejus gratiam fecisse solem vel iam conditum retrogrado cursu oriri, vel mox ab occasu in orientali

entali plaga conspicui. Nec probabilius est commentum, quo Rabbinī statuunt, ubicunque locorum adfuerit Cainus, aliquod spatium tremuisse circumstantis terræ.

§. III.

Potiores rationes, cur in nulla harum conjecturarum ponere queamus id, quod vox חַיִּי hoc loco significat, paucis attingit.

Harum vero conjecturarum nulla nobis, visa est rationem continere sufficientem, cur in illa adquietceremus, eoque minus, quod ne omnes quidem simul sumta id involvere possint, quod vox חַיִּי hoc loco significat. Verum est, torvo vultu & truculento aspectu fuisse principem homicidarum; verum est, fuisse pavidum & trepidum; verum est, saucia & afflicta laborasse conscientia; verum quoque est, hujus tædæ adeo urere potuisse miserum, ut furorem maniaco similem præ se ferret; quo minus autem voce חַיִּי has vel affectiones, vel afflictiones a Mose indigitatas fuisse, persuadere nobis possimus, duo potissimum prohibent. Alterum est, quod Sacer Scriptor tum demum mentionem facit ejus rei, quod חַיִּי vocat, cum allatas circumstantias seorsim, & quidem non minus distincte, quam diserte determinasset. Ex quo, rem plane aliam hac voce significari, colligimus. Alterum vero, quod nostrum adensum impedit, in eo positum est, quod ipse finis, propter quem hoc חַיִּי Caino datum esse scribitur, ejusmodi invenitur, ut nullo pacto per eas, quas fingunt, causas obtineri potuisset. Hunc finem haud obscure indicant supra allata verba לְבַלְתִּי הָבוֹת חַיִּי כֵּן i. e. ut ne quidquam, quod ei occurreret, vita eum privaret.

privaret. Quis vero hominum adeo, non dicam impetrus, sed stolidus esset, ut adfirmare sustineret, ex pavore mentis securitatem, & ex tremore corporis incolumitatem expectari posse. Nec multo peritior aut prudentior, nostro quidem iudicio, esset, qui adversus insidias & injurias satis firmum praesidium, aut in torvo vultu, aut in truculento obtutu poneret. Et si vel maxime largiremur, fieri posse, ut quis se adversus insultus hominum his instrumentis tutum & solum praestaret, iis tamen nullam sui reverentiam aut misericordiam movere potuisset tigris aut leonibus, qui hac signa prorsus non intelligunt. Neque enim hoc praetereundum est, jam tum humano consortio excessisse Cainum, cum in ea erumperet verba, quae com. 14. יהוי כל מצאי *eveniet, ut quidquid me invenerit, id me dilaceret.* Id enim diserte docent verba com. יהו גרשת אתי היום *Ecce ejecisti me hodie de facie terrae.* Quemadmodum nemo dixerit, Cainum his verbis dicere voluisse, se extra terminos mundi expulsus esse, ita vox הוהו hoc loco nihil aliud innuere potest, quam illam solam terrae partem, quae ab hominibus jam habitata & exculta erat. Cumque se adeo in horrida deserta, & horrendas silvas exterminatum animadverteret, ubi pro balatu ovium & mugitu boum, nihil nisi ululatus & rugitus ferarum aures ipsius implebat, necesse erat, ut has solas exhorresceret vicinus, eoque magis, quod humano se auxilio destitutum esse sentiret, in quo solo verissimum & firmissimum vitae praesidium adversus omnis generis hostes situm esse, non ignorabat, quandoquidem ipse Abelem non, nisi in agrum evocatum, aggredi sustinuerat. Perpetuo igitur miraculo opus fuisset, si Cainus aut securitatem aut incolumitatem ope horum gestuum acquirere potuisset, etiamsi ad pavorem & tremorem

morem flebilissimum ploratum & vehementissimum ejulatum adjecisse fingeretur. DEUS vero quamvis miracula patrare possit, ubicunque & quodocunque velit; ea tamen patrare non solet, ubi alia suppetunt. via, quibus ad finem grassari detur.

§. IV.

Novam, eamque aptiorem & veriolem, vocis vexatæ significationem proponit.

Quoniam igitur homines jam erant, qui misero præsidium præstare poterant, nihil profecto neque aptius, neque verius de notione vocis *ΣΥΝ* hoc loco cogitari potest, quam si eam significare statuerimus *certum cæcæ hominum, Caino forte agnorum, quibus DEUS singulari providentiæ regimine hoc animi indidit, ut humanum consortium fugientem, in avia deserta aberrantem & continuum vitæ periculum a feris bestiis metuentem investigarent, investigatumque desiderato munirent præsidio.* Potest quidquam melius aut divinæ, aut humanæ convenire naturæ? DEUM enim quemadmodum humanæ miseriæ semper miserescit, ita ei nihil usitatus, quam, cum auxilium ferre decrevit, ad hoc proxima & aptissima adhibere instrumenta; hominis vero vel ideo proprium est miseris succurrere, quod ut quisque & celerrime & tenerrime aliena tangatur miseria, ita humanissimus adpellari soleat. Quoniam vero incommoda & pericula hos stimulos hebetare, hos igniculos suffocare possunt, imprimis cum seculo barbaro vivitur; opus est, ut Divino impulsu excitentur animi inflammenturque, si ad succurrendum alienæ indigentia satis & prompti & parati erunt. Atque eatenus aliquid miraculosi inest actioni,

B

quam

quam Moses DEO his verbis attribuit, quod tamen potius in verbo דָּוָר quam in nomine שֵׁם quæri debere videtur. Prius igitur quam ad sententiam nostram confirmandam propius accedamus, ipsam novam loci versionem, quæ nobis & aptissima & verissima videtur, proponere placet. Sic igitur ea habet: *Deditque Jehova Caino societatem peregrinationis, ut nihil eorum, quæ in eum incidrent, eum trucidaret*; Svecice: *Och Jehova gaf Kain et rese-sällskap, så at intet, af alt hvad honom tråffade, skulle risva honom ihjæl*. Hanc versionem, ubi non tantum cum antecedentibus & consequentibus, sed etiam, quod forte difficilior videri possit, cum ipsa radice & vera indole vocis, de qua controversitur consentire probaverimus; non dubitamus, quin optime de hoc loco meruisse judicemur ab omnibus, qui solidas & exactas locorum dubiorum translationes optant, amantesque. Huic igitur negotio nos nunc quo decet studio accingimus.

§. V.

Novæ nostræ Versionis possibilitatem paucis in tuto collocare conatur.

Ut certis passibus ad ipsum perveniamus scopum, ordine progrediendum est. Prius igitur quam novæ nostræ Versionis probabilitatem propius adstruere queamus, necesse est, ut possibilitatem ejus adstruamus, eoque magis, quod non defuerunt, quibus visum fuit dubium, an in illa ipsa mundi infantia, in quam exilium Caini incidit, tantus existerit numerus hominum, ut idoneus delectus ad præsidium misero præstandum ex eo desumi potuerit. Duplicem vero rationem dubitandi adferre

adferre solent, qui nostræ sententiæ adversam tuentur. Alteram exinde petunt, quod, teste Mose, totum genus humanum numero absolveretur ternario, ex quo Cainus fratrem suum Abelem interfecerat; alteram exinde, quod ex historia Mosaica constare videtur, adeo partim tardas fuisse nuptias, partim infœcunda conjugia primorum hominum, ut vix credibile sit, isto quidem ævo vel mediocrem extitisse multitudinem hominum, qui Cainum præsidii indigum munire possent. Quod igitur ad priorem dubitandi rationem adinet, ea hac precaria nititur hypothesi, ante annum mundi centesimum trigessimum non plures natos homines fuisse, quam quorum natales Moses exposuit. Quo minus vero silentium Mosaicum idoneam dubitandi causam exhibere possit, multa eaque firma prohibent argumenta. Primum quidem Mose propositum non fuit totius generis humani, sed gentis tantum Israeliticæ historiam condere. Huic scopo inserviens, omisissis fere reliquis, eos tantum filios Patriarcharum diligenter commemorat, ex quibus Conditor gentis Abrahamus recta linea descendit. Et si quos præterea hic illic attingat, ejus rei singularis reddi potest ratio, quæ sapius in nexu harum personarum, earumque rerum gestarum cum gente Israelitica, interdum etiam in ipsarum rerum gestarum vel inusitatis circumstantiis vel consequentiis inexpectatis. Hinc nihil impedit, quominus, inter Cainum atque Sethum Adamo multos liberos, quorum nullam Moses mentionem injecit, prognatos fuisse, credamus. Quid? quod hoc extra controversiam positum videatur. Secus enim incasum caderet ipsa benedictio divina: *cresecite & multiplicamini*. Neque tam tardas fuisse nuptias primorum hominum credimus, quam statuere necesse habent, qui omnes patres in Genealogia Abrahami recensitos primogenitos fuisse contendunt. Nam cum neque Sethus, neque

que Semus, neque ipse Abrahamus primogenitus fuerit, quid obstat, quo minus omnes illos patres, quorum nomina in Genealogia Israëlita occurrunt, magnum liberorum numerum prius generasse credamus, quam illum quisque filium generaret, qui ad laudatam modo genealogiam pertinet. Hoc si admisserimus, quemadmodum rectissime admittendum judicamus, pura puta principii potitio est, cum primorum hominum aut tardæ nuptiæ aut infœcunda conjugia ponuntur. Atque hoc eo firmiter teneamus, quod Moses, Cainum atque Abelem res suas seorsim habuisse & diversum vitæ genus coluisse, docet. Quemadmodum igitur Cainus uxorem habuit, ita Abel habere potuit. Quid? Quod utrique numerosa admodum familia fuerit, vel esse saltem potuerit. Certè Caino, cum primus ipsi filius, cujus Moses mentionem facit, nasceretur, tantus aderat numerus hominum, quantus ad oppidum condendum & munimentum exstruendum sufficeret.

